

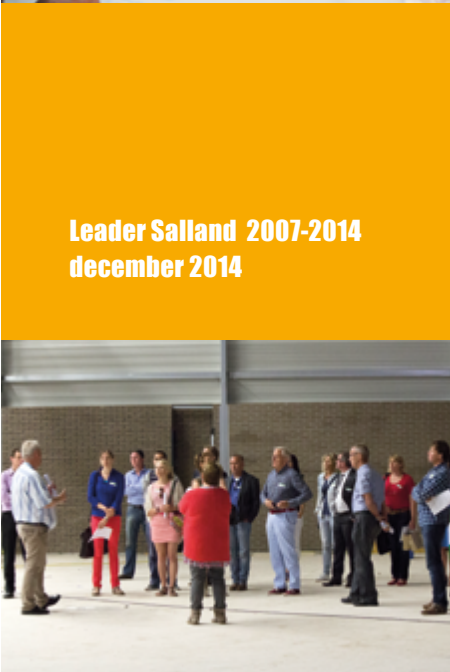
DE KRACHT
VAN SALLAND

Leader

Eindverslag Leader Salland

Leader Salland 2007-2014
december 2014

Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling.
Europa investeert in zijn platteland.

Inhoud

Voorwoord	3
1. Inleiding	4
• Wat is Leader?.....	4
• Plaatselijke Groep	4
• Doelstellingen.....	4
2. Resultaten	6
• Uitvoering van projecten	6
• Samenwerking	10
• Proces en organisatie	13
3. Effecten	18
• Indicatoren	18
• Sociale en economische effecten	18
• Evaluaties	19
4. Financiële tabel	22
5. Samenvatting	23
Bijlagen	24

“Duurzaam Elckerlyc”

Voorwoord

In 2007 werd Salland voor het eerst Leadergebied.

De Leader-werkwijze was nieuw in Salland, maar blijkt goed aan te sluiten bij de vele initiatieven vanuit inwoners, ondernemers en organisaties. Leader ging voortvarend van start en zorgde voor veel energie en reuring. Er zijn 44 projecten gerealiseerd. Achter elk project zit een motor: een kartrekker of een hele groep kartrekkers, een enorme hoeveelheid vrijwilligerswerk, een vooruitdenkende ondernemer die risico's durft te nemen... Achter elk project zit een verhaal dat anderen inspireert tot iets nieuws. Dat werkt aanstekelijk!

Door die vliegende start was halverwege de periode het Leaderbudget op. De Plaatselijke Groep (PG) overwoog toen te stoppen of door te gaan zonder geld. We kozen voor dat laatste. Onze rol is meer dan alleen subsidieaanvragen beoordelen. We zetten ons netwerk in om initiatiefnemers verder te helpen met het realiseren van hun plannen. Bijvoorbeeld door andere financieringsbronnen te zoeken, verbindingen te leggen, mee te denken naar oplossingen. In de tweede helft van de Leaderperiode, nadat het budget op was, zijn er nog veel nieuwe projecten van start gegaan.

Ook zijn we in deze periode gestart met het organiseren van netwerkbijeenkomsten onder de naam De Kracht van Salland. Hierdoor is een krachtig netwerk ontstaan van ruim 400 actieve inwoners, ondernemers, organisaties, gemeenten en waterschappen. Het doel van deze netwerkbijeenkomsten is nieuwe initiatieven op te laten bloeien door onverwachte combinaties tussen sectoren en mensen.

Wij willen verder met dit netwerk en de gebiedsgerichte integrale aanpak. We willen voortbouwen op de goede ervaringen die we hebben opgedaan met de bottom up-werkwijze en het vraaggericht werken. Met ons krachtige netwerk als fundament staan we op scherp voor de volgende fase: Leader 3.

In dit eindrapport laten we zien wat er is gerealiseerd vanuit Leader Salland in de periode 2007-2014. We willen iedereen bedanken, met name initiatiefnemers van projecten, mensen van provincie Overijssel, Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland en andere Leadergroepen, voor hun inzet en de goede samenwerking! We hopen dat we hiermee verder kunnen gaan in de volgende periode tot 2020!

Cor van den Berg

Voorzitter Plaatselijke Groep Leader Salland

**“PG Leader Salland
februari 2014”**

1. Inleiding

In de periode 2007-2014 voerden wij, de Plaatselijke Groep Leader Salland, het Leaderprogramma in Salland uit. In dit eindverslag laten we zien wat vanuit Leader in Salland is gerealiseerd.

Wat is Leader?

Leader is onderdeel van het Europees subsidieprogramma voor plattelandontwikkeling (POP2). Salland is een van de 2300 Leadergebieden in de Europese Unie. Het Leadergebied Salland omvat de gemeenten Olst-Wijhe, Raalte en Deventer, met uitzondering van de stad Deventer.

Leader richt zich op de versterking van de economie en leefbaarheid van het platteland. Leader stimuleert en ondersteunt bewoners, ondernemers en organisaties bij het ontwikkelen en uitvoeren van hun plannen. Kenmerkend voor Leader is de bottom up aanpak. Het is gericht op kleinschalige initiatieven van onderop, innovatie en samenwerking binnen een integrale gebiedsgerichte aanpak. De uitvoering van Leader ligt in handen van de Plaatselijke Groep.

“Ivoor, Raalte”

Plaatselijke Groep

De Plaatselijke Groep, of PG, is een onafhankelijke groep enthousiaste mensen uit Salland. Vanuit een grote variëteit aan kennis- en ervaringsgebieden, zoals landbouw, toerisme, onderwijs, dorpsbelangen, cultuur en overheden, zetten wij ons in voor de uitvoering van het Ontwikkelingsplan Leader Salland. Dit Ontwikkelingsplan hebben wij in 2007 opgesteld. Op basis hiervan is de Plaatselijke Groep aangesteld als adviescommissie voor Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel.

Doelstellingen

In het Ontwikkelingsplan Leader Salland zijn doelstellingen en strategie vastgelegd.

De doelstelling is:

“Het ontwikkelen van een aantrekkelijk en duurzaam platteland, waarbij het accent ligt op de versterking van de regionale economie en omgevingskwaliteiten van het gebied en op de vergroting van de leefbaarheid en sociale vitaliteit”.

Projecten komen lokaal tot stand door samenwerking tussen verschillende partners uit het gebied en moeten een innovatief karakter hebben. Netwerkontwikkeling en samenwerking zijn van groot belang om op middellange termijn tot vruchtbare initiatieven en meer duurzame resultaten te komen.

De strategie van het LEADER ontwikkelingsplan is gebaseerd op drie onderdelen:

Onderdeel 1 Uitvoering van projecten

Dit betreft de uitvoering van projecten binnen Salland die een bijdrage leveren aan de doelstelling van Leader Salland. Het biedt ruimte voor subsidiëring van lokale en regionale projecten. Op basis van de visie en de doelstelling zijn de volgende thema's en subthema's afgeleid:

Thema's Leader Salland	Subthema's
Economie en omgevingskwaliteiten	
	Stimulering van nieuwe bedrijvigheid
	Behoud en stimulering bewustzijn van natuur- en landschapswaarden en cultuurhistorie
Leefbaarheid en sociale vitaliteit	
	Instandhouding voorzieningenniveau
	Sociale energie en integratie

Onderdeel 2 Uitvoering van samenwerkingsprojecten

Dit betreft de uitvoering van samenwerkingsprojecten die aansluiten bij de doelstelling van Leader Salland. De insteek is dat de inhoud leidend moet zijn voor de samenwerking, de vorm van samenwerking is minder relevant. Salland wil leren van andere gebieden die vergelijkbare projecten uitvoeren. Het gaat om uitwisseling van ervaringen en de totstandkoming van samenwerkingsprojecten.

Onderdeel 3 Proces en organisatie

Dit onderdeel betreft het beheer van de Plaatselijke Groep Salland, de verwerving van vakkundigheid en het toerusten en aanjagen van het netwerk in hun activiteiten. Het biedt ruimte voor organisatiekosten die worden gemaakt voor de uitvoering van het Ontwikkelingsplan, waaronder communicatie, ondersteunen van initiatiefnemers, training van PG-leden en initiatiefnemers, versterking van het netwerk en uitvoeren van evaluaties.

**“Leerorkest
Muzieknetwerk Salland”**

2. Resultaten Leader Salland

In de periode 2007-2014 voerden Sallanders heel veel projecten en activiteiten uit. Hieronder tref je de resultaten aan van 7 jaren Leader Salland.

Uitvoering van projecten (onderdeel 1)

Dit zijn de gerealiseerde projecten binnen de thema's 'Economie en omgevingskwaliteiten' en 'Leefbaarheid en sociale vitaliteit'.

“Takkenbossenoven Lettele”

Thema's	Doelen	Gerealiseerde projecten
Economie, omgevingskwaliteiten	Stimulering van nieuwe bedrijvigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Educatieruimte 't Evenbelt • Ivoor • Met Salland de boer op • Paardenmelkerij 't Schanebroek • Sallandse Landbierbrouwerij • Takkenbossenoven Lettele
	Behoud en stimulering bewustzijn van natuur- en landschapswaarden en cultuurhistorie	<ul style="list-style-type: none"> • De Schipbeek als stromend monument • IJselfruit • Infocentrum IJssel Den Nul • Natuurlijk Huus • Ons Kanaal • Moutainbiken in Salland • Sallands Erf en Goed • Historische begraafplaatsen Overijssel
Leefbaarheid, sociale vitaliteit	Instandhouding voorzieningenniveau	<ul style="list-style-type: none"> • Heeten in beweging • Omniveld Lettele • Buurthuis Elshof • Samenlevingsveld Laag Zuthem • Sport en ontmoeting Luttenberg • Horsthuis Broekland
	Sociale energie en integratie	<ul style="list-style-type: none"> • Culturele ontmoetingen Olst-Wijhe • Landtonen • Beleef het boerenlandschap (ommetjes) • Fit for life
		In totaal 24 Leaderprojecten

“Heeten in beweging”

“Paardenmelkerij ‘t Schanebroek”

In 2014 was aan 27 projecten een Leaderbijdrage toegekend. Drie projecten konden niet worden gerealiseerd en ontvingen geen bijdrage: Muziekkoepeel Heino, Uitkijktoren Kiek Uut en Bezoekerscentrum Aardehuizen.

De projecten zijn ingedeeld bij één thema, maar veel projecten hebben een integraal karakter en passen onder meer dan één thema. Het project Mountainbiken in Salland is bijvoorbeeld gericht op:

- Aanleg van een mountainbikenetwerk in Salland, verbeteren van de toeristische infrastructuur, uitbreiding van het toeristisch aanbod, promotie van Salland als toeristische regio.
- Verminderen van overlast van mountainbikers in natuurgebieden. Regulering en scheiden van recreatiestromen (wandelaars en mountainbikers). Vergroten van bewustzijn van het effect op natuur en mederecreanten.
- Versterken van betrokkenheid en samenwerking: leden van mountainbikeverenigingen legden de paden aan en zorgen voor het onderhoud van de paden.

Meer informatie over de projecten vind je op www.dekrachtvansalland.nl/projecten.

Nadat het budget voor uitvoering van projecten (onderdeel 1) op was, richtten we ons op het zoeken van andere financiering voor initiatieven. De initiatieven bleven gewoon binnenstromen, geld of geen geld.

Zo zijn er nog 19 projecten gerealiseerd met financiering vanuit POP (Health Check gelden voor duurzame energie) en de provinciale regelingen ‘Sociale Kwaliteit Overijssel’ en ‘Het Verhaal van Overijssel’ (cultureel erfgoed).

“Zonnestroom basisscholen Mijnplein”

Thema's	Doelen	Gerealiseerde projecten
Duurzame energie	Hernieuwbare energie voor basisvoorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> • Investeringsplan Biomassalland • Houtkachel Hoftheater • Verjong Energiebesparing Lierderholthuis • Innovatie en renovatie Elckerlyc Luttenberg • Zonnepanelen zwembad De Looërmark • Duurzame verwarming De Spil Lettele • Duurzame verwarming zwembad en sporthal Luttenberg • Zonnestroom basisscholen Mijnplein • Zonnecollectoren De Laarman • Verduurzamen De Belte Nieuw Heeten
	Hernieuwbare energie voor agrarische ondernemingen	<ul style="list-style-type: none"> • Houtgestookte ketel Boxbergen • Nijkamp Duurzame Mestverwerking* • Boeren met zon Salland*
Sociale Kwaliteit Overijssel		<ul style="list-style-type: none"> • Hospice de Cirkel Raalte* • OZO verbindzorg • Muzieknetwerk Salland • Fietspaden Loo • Revitalisering dorps huis Welsum
Het Verhaal van Overijssel (cultureel erfgoed)		<ul style="list-style-type: none"> • Klompenatelier Luttenberg
		<p>In totaal: 13 projecten duurzame energie 5 projecten sociale kwaliteit 1 project cultureel erfgoed</p>

*)nog niet afgerond

“Biomassaland, planten snelgroeiend bos”

“Opening fietspad Loo”

Vanuit Leader Salland zijn er in totaal 43 projecten goedgekeurd. Hiervan zijn er 24 gefinancierd vanuit het oorspronkelijke Leader budget en 19 projecten vanuit andere subsidieregelingen. Daarnaast is er nog een project Functioneringskosten PG geweest, wat het totaal op 44 brengt.

Door het hechte netwerk in Salland anticipeerden wij snel op de openstelling van andere subsidieregelingen. Hierdoor zijn er bijna tweemaal zoveel projecten gerealiseerd. Dat is ‘De Kracht van Salland’!

Leader + duurzame energie projecten (POP)	Ingediende POP aanvragen	42
	Afgewezen aanvragen	1
	Ingetrokken aanvragen	1
	Goedgekeurde aanvragen	40
	Niet uitgevoerde projecten	3
Overige projecten (via Leadergroep)	Sociale kwaliteit	5
	Cultureel erfgoed	1
Totaal goedgekeurde projecten	Gerealiseerd en nog in uitvoering	43*

*) project 44 betrof Functioneringskosten PG (proces en organisatie)

“Houtgestookte ketel Boxbergen”

Samenwerking (onderdeel 2)

De samenwerking binnen Salland en met andere gebieden heeft dankzij Leader een flinke impuls gekregen. Er zijn samenwerkingsprojecten uitgevoerd, gezamenlijke activiteiten en uitwisselingen georganiseerd en workshops gegeven. Sallanders namen vaak het initiatief en trokken de kar.

Samenwerking in Salland

Dit zijn enkele voorbeelden van samenwerking binnen Salland. Zie ook Proces en organisatie (onderdeel 3).

Samenwerking binnen Salland	Samenwerking PG Salland met:
Organisatie van netwerkbijeenkomsten	Saxion, Salland Marketing, LTO Salland, gemeenten, waterschappen, initiatiefnemers van projecten
Cursus 'Leer mij Salland Kennen'	Stichting Recreatie Deventer Buiten, IJssellandschap, Volksuniversiteit Stedendriehoek
Plattelandswerkplaats Salland	Saxion Hogeschool, Aanjaagteam Salland
Europa om de hoek kijkdagen	Initiatiefnemers van projecten en Salland Centraal
Korte film over Salland (resultaten Leader en PMJP)	Aanjaagteam Salland
Krachttoer Overijssel	Stimuland, initiatiefnemers van projecten

Samenwerkingsprojecten met andere Leadergebieden

Vanuit Leader Salland zijn twee samenwerkingsprojecten uitgevoerd:

Samenwerkingsprojecten met andere Leadergebieden	Samenwerking PG Salland met:
Sallands Erf en Goed	West Twente
Historische begraafplaatsen Overijssel	West Twente, Zuid Twente, Noordoost Twente

**“Restauratie
historische
begraafplaatsen”**

Sallands Erf en Goed

Stichting Sallands Erfgoed bestaat uit een groep enthousiaste vrijwilligers die met name de historische boerderijen in Salland onder de aandacht willen brengen. Ze hebben in het kader van dit project in 10 dorpen een erfgoedshow georganiseerd met een spoedcursus 'boerderijkunde' en de verkiezing van de mooiste boerderij van Salland. Op basis van onderzoek hebben zij het boek 'Boerderijen in Salland' geschreven en uitgegeven. Ook heeft de stichting expertmeetings georganiseerd over streekeigen bouwen, een boerderijenroute uitgebracht en architecten gevraagd om ontwerpen te maken voor nieuwbouw in Sallandse stijl. Zie www.stichtingsallandserfgoed.nl

Historische begraafplaatsen

Doel van het project is het restaureren van historische begraafplaatsen, zoals de oude Olster begraafplaats, begraafplaats Cost Budde in Diepenveen en het Heemkerkhof in Raalte en deze bijzondere plekken onder de aandacht te brengen bij het publiek, zie www.rustplaatsen.nl. Daarnaast dragen restaurateurs hun vakmanschap (steenhouwen, smeden, etc.) over aan leerlingen en vrijwilligers uit de betreffende dorpen.

Deze twee samenwerkingsprojecten staan vermeld onder 'onderdeel 1' uitvoering van projecten. De Plaatselijke Groep Leader Salland koos er niet voor om een apart budget te reserveren voor samenwerking. We vinden samenwerking namelijk een belangrijk aspect van alle Leaderprojecten. Samenwerking met andere Leadergebieden is geen doel op zich. De inhoud van de projecten staat centraal.

Gezamenlijke activiteiten en uitwisselingen

Naast de twee samenwerkingsprojecten, hebben we veel activiteiten georganiseerd samen met andere Leadergebieden. Vanuit Salland hebben we vaak het initiatief genomen en als kartrekker opgetreden. Een overzicht:

Activiteiten	Samenwerking PG Salland met:
Organisatie van bijeenkomsten Leader Overijssel, presentaties voor Provinciale Staten	5 Leadergebieden in Overijssel
Maken flyer en korte films	5 Leadergebieden in Overijssel
Gezamenlijke persberichten	5 Leadergebieden in Overijssel
Organiseren van cursus 'Van idee naar project'	3 Leadergebieden in Overijssel
Onderzoek effecten van Leader in Overijssel	4 Leadergebieden in Overijssel
Opstellen Manifest over toekomst Leader	30 Leadergebieden in Nederland
Maken van korte films Leaderprojecten	3 Leadergebieden in Nederland
Ontvangst groepen uit andere Leadergebieden	Finland, Flevoland, West-Twente, Leidse Ommelanden, Rivierengebied
Bezoek andere Leadergebieden	Flevoland, Hoogeland, Rivierengebied, ZO Friesland
Geven van workshops en presentaties	Leadernetwerk Vlaanderen, Noordwest Friesland, Netwerk Platteland
Lid focusgroep 'Better local development strategies'	Europees netwerk voor plattelandontwikkeling (ENRD)

“Sport en ontmoeting, Luttenberg”

Gezamenlijke acties en presentaties over resultaten Leader voor Provinciale Staten leverden op:

- Provinciale Staten hechten veel waarde aan Leader. Provinciale Staten willen ook in toekomst verder met Leader. Leader budget in Overijssel is 10% van POP3. Dat is hoger dan het landelijk gemiddelde (6%)
- Provincie besloot om:
 - 1 miljoen Euro extra beschikbaar te stellen voor Leader Overijssel (2010)
 - Regeling duurzame energie (POP 321b en 311b) via Leadergroepen uit te voeren
 - Regeling Sociale Kwaliteit Overijssel (2013) via Leadergroepen uit te voeren

Cursus ‘Van idee naar project’

Leader Salland organiseerde samen met Leader Noordoost Overijssel, West Twente en Zuid Twente de cursus ‘Van idee naar project’. De cursus bestaat uit 6 avonden en is bedoeld voor initiatiefnemers die (mogelijk) een Leaderaanvraag willen indienen. Na afloop van de cursus kunnen deelnemers een idee uitwerken tot een solide projectplan. In totaal deden 55 initiatiefnemers mee aan de cursus. Een van de projecten die hieruit is voortgekomen is ‘Muzieknetwerk Salland’.

Wat heeft de samenwerking opgeleverd?

- Je leert van elkaar. We hebben ideeën opgedaan. Bijvoorbeeld over nieuwe functies voor kerken (Flevoland en Hoogeland) en de regeling voor kleine projecten ‘Leve(n)de dorpen’ (Hoogeland).
- Vele handen maken licht werk. De organisatie van een cursus is veel werk, maar als je de taken verdeelt, is het goed te doen.
- Het is goedkoper om samen flyers en korte films te maken.
- Je bereikt meer. We hebben gezamenlijk aandacht gevraagd voor Leader bij Provinciale Staten. Dat heeft succes gehad. Het budget voor Leader Salland is hierdoor nagenoeg verdubbeld.
 - Oorspronkelijke budget Leader Salland: 1,8 miljoen EU + 9 ton provincie = 2,7 miljoen Euro
 - Leader + duurzame energie + Sociale Kwaliteit Overijssel = 2,7 miljoen EU + 2,3 miljoen provincie = 5,0 miljoen Euro.
 - Zie ook Financiële tabel

Proces en organisatie (onderdeel 3)

Eind 2007 hebben we het project 'Functioneringskosten Plaatselijke Groep Leader Salland' ingediend. Functioneringskosten zijn organisatiekosten die worden gemaakt voor de uitvoering van het Ontwikkelingsplan, waaronder communicatie, het ondersteunen van initiatiefnemers, vergaderkosten, training van PG-leden en initiatiefnemers, versterking van het netwerk en uitvoeren van evaluaties.

“Werkconferenties De Kracht van Salland februari en maart 2013”

Plaatselijke Groep, provincie Overijssel en RVO.nl

De Plaatselijke Groep heeft leden vanuit allerlei kennis- en ervaringsgebieden, zoals landbouw, toerisme, onderwijs, dorpsbelangen, cultuur en overheden. Op dit moment heeft de Plaatselijke Groep 23 leden. De groep verandert voortdurend van samenstelling (zie bijlage). De leden vanuit de overheden (gemeenten, waterschap, provincie) zijn altijd in de minderheid.

De Plaatselijke Groep geeft voorlichting over de mogelijkheden van Leader en nodigt initiatiefnemers uit om een aanvraag in te dienen voor hun project. De Leadercoördinator is het eerste aanspreekpunt vanuit de Plaatselijke Groep. Zij geeft voorlichting over de subsidiemogelijkheden, voert intakegesprekken met initiatiefnemers, denkt mee bij het uitwerken van idee naar project en helpt bij het indienen van een aanvraag.

De Plaatselijke Groep beoordeelt aan de hand van de criteria die in het Ontwikkelingsplan staan, of de aanvragen in aanmerking komen voor een Leaderbijdrage. De Plaatselijke Groep geeft advies aan Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel over de aanvragen. De provincie neemt formeel het besluit over de aanvragen en geeft de beschikkingen af. In principe nemen Gedeputeerde Staten het advies van de Plaatselijke Groep over, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om hiervan af te wijken. In de praktijk zijn de adviezen van de Plaatselijke Groep altijd door Gedeputeerde Staten overgenomen.

De provincie besteedt de toetsing van projecten aan de Europese regelgeving (EU conformiteit), de voortgangscntrole en de betaling van projecten uit aan RVO.nl (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, voormalig Dienst Landelijk Gebied). RVO.nl doet deze taken voor alle Leadergebieden in Nederland.

“Krachttoer Overijssel; Jasper Guldenmond van de Korte klappen commissie Broekland spreekt de deelnemers in de bus toe”

Taken Plaatselijke Groep

De taken van de Plaatselijke Groep en de Leadercoördinator zijn beschreven in het Ontwikkelingsplan Leader Salland. De taken bestaan uit:

- Initiëren en stimuleren van projecten. Mensen en organisaties uitnodigen om ideeën te ontwikkelen. Ondersteunen van mensen die ideeën hebben.
- Leggen van dwarsverbanden tussen initiatiefnemers. Kennisuitwisseling.
- Leggen van relaties tussen initiatiefnemers en financiële bronnen (Leader en andere financieringsbronnen).
- Toetsen en beoordelen van projecten aan de hand van criteria in Ontwikkelingsplan. Adviseren van Gedeputeerde Staten over de aanvragen.
- Volgen van projecten tijdens de uitvoering
- Verzorgen van rapportages
- Voorlichting en publiciteit

**“Werkconferenties
De Kracht van Salland;
presentatie prototypes”**

Activiteiten Plaatselijke Groep

Dit zijn de activiteiten van de Plaatselijke Groep in de periode van najaar 2007 tot 31 december 2014:

Initiëren en toetsen van projecten

Aantal vergaderingen Plaatselijke Groep	42
Aantal presentaties, informatiebijeenkomsten, netwerkbijeenkomsten en workshops over Leader Salland	Ongeveer 60
Aantal (intake)gesprekken met initiatiefnemers van projecten	Ongeveer 250
Aantal projectideeën besproken in Plaatselijke Groep: Leader en duurzame energie (POP)	71
Aantal aanvragen ingediend en besproken: Leader en duurzame energie (POP)	43
Sociale kwaliteit (provinciale regeling)	56
Totaal aantal ingediende en besproken aanvragen	99
Aantal beschikte projecten: Leader en duurzame energie (POP)	41
Sociale kwaliteit (provinciale regeling)	5
Cultureel erfgoed (provinciale regeling)	1
Totaal aantal beschikte projecten	47

Netwerkbijeenkomsten (kennisverspreiding)

De Plaatselijke Groep heeft 17 netwerkbijeenkomsten georganiseerd. Doel van deze bijeenkomsten is kennisuitwisseling, versterken van samenwerking, uitdragen van innovaties, laten zien van resultaten, stimuleren van nieuwe initiatieven en versterken van het netwerk.

- Themabijeenkomst landbouw en zorg (2009 De Haere)
- Samenwerking in de streek (2009 Kruidentuin)
- Samenwerking Leader Overijssel (2009 Vilsteren)
- Netwerkbijeenkomst Leader Salland (2010 Leeren Lampe)
- De Smaak van Salland (2011 Knapenvelder)
- Leader Overijssel (2012 Hardenberg)
- 2 bijeenkomsten De Kracht van Salland (2013 Logtenberg Boerhaar)
- 7 Salland Cafés (2013-2014)
- Krachttoer Salland (2014 Kruidentuin, bustour)
- De Kracht van Salland voor raadsleden en bestuurders (2014 Maathoeve)

Voor de laatste jaren hebben we veel gedaan op dit vlak. We organiseren vanaf 2013 vier keer per jaar een Salland Café. Dat is een netwerkbijeenkomst voor alle belangstellende Sallanders, met als doel om te leren van elkaar, inspiratie op te doen en onverwachte combinaties tussen sectoren te bewerkstelligen. De Salland Cafés hebben steevast zo'n 50 tot 70 deelnemers. Het adressenbestand van het netwerk bestaat uit ruim 400 actieve Sallanders.

“Krachttoer met Stimuland”

Cursussen

Vanuit Leader Salland hebben we samen met anderen de volgende cursussen georganiseerd:

- **Leader Overijssel. ‘Van idee naar project’.**
Deze cursus is bedoeld voor initiatiefnemers die (mogelijk) een Leaderaanvraag indienen. Gericht bevorderen van deskundigheid bij uitwerking van idee naar project. Georganiseerd door de coördinatoren van Leadergroepen Salland, Noordoost Overijssel, Zuid en West Twente.
- **Leer mij Salland kennen (zes keer)**
De Stichting Recreatie Deventer Buiten nam het initiatief om de cursus ‘Leer mij Salland kennen’ te ontwikkelen. Dit organiseert de stichting samen met Leader Salland, IJssellandschap en de Volksuniversiteit Steden-driehoek. De cursus is bedoeld voor nieuwe inwoners, maar ook voor inwoners die hier al lang wonen en meer willen weten over de geschiedenis, landschap, cultuur, kunst, sociologie, politiek, religie, economie, landbouw in Salland. De cursus bestaat uit 6 avonden en een dagexcursie. Eén avond gaat over sociologie, dorpsgemeenschappen en Leader. De cursus is tot nu toe zes keer georganiseerd. Elk jaar weer volle bak met 35 cursisten.

Communicatie

Communicatie is niet alleen een ondersteunend instrument maar ook een geïntegreerd onderdeel van onze aanpak. Het succes van Leader staat of valt met de communicatie. De Plaatselijke Groep Leader Salland heeft een communicatieplan opgesteld. Dit plan is de basis voor de communicatiemiddelen die we hebben ingezet en communicatie activiteiten die we hebben georganiseerd. Uitgangspunten zijn onder meer: nadruk op persoonlijke communicatie en veel beeldmateriaal. Leader moet 'leven' en een menselijk gezicht hebben.

Dit hebben we gedaan:

- Europa om de hoek Kijkdagen
- Presentaties, workshops
- Netwerkbijeenkomsten
- Cursussen
- Intakegesprekken, keukentafelgesprekken
- Lobby (landelijk en provinciaal)
- Filmpjes
 - Wie goat gangs, doe j met?
 - Sporthal Luttenberg
 - Zomp bij museumboerderij de Pothaar
 - Leader Overijssel / Biomassalland
 - Europarlementariërs over Leader Salland
 - De Kracht van Salland
- Website www.dekrachtvansalland.nl (voorheen www.sallandbuiten.nl)
- Folder Leader Salland
- Flyer Leader Overijssel
- Projectenboekje 'Wie hebt de gang d'r in'
- Nieuwsbrief De Kracht van Salland
- Persberichten
- Twitter Leader Salland en De Kracht van Salland

Folder, flyer, boekje en filmpjes zijn te vinden op www.dekrachtvansalland.nl

Wat doet Europa bij jou om de hoek?
Bezoek de Kijkdagen
09 10 11 mei 2014

Voor een Europees project bij jou in de buurt, check www.europaomdehoek.nl/kijkdagen

Volg ons en kom langs!
Facebook, Twitter, YouTube, Instagram icons

LEADER OVERIJSSEL
Regeneratie van idee naar project

LEADER SALLAND
Informatie

LEADER SALLAND
ACHTER DE KRACHT VAN SALLAND

WIE HEBT MOOI DE GANG DER IN, DOEJ NOG MET?
Salland heeft de meest te pakken

“Zomp op de schipbeek bij museum de Pothaar”

Evaluaties

De Plaatselijke Groep Leader Salland heeft de volgende evaluaties gehouden:

- 2010: Midterm evaluatie door de Plaatselijke Groep (met Netwerk Platteland)
- 2011: Onderzoek naar sociale en economische effecten van Leaderprojecten in Overijssel (door student Mathijs van Druuten)
- 2012: Evaluatie Leader Salland (door studenten Ruben Toebes en Arthur Jansen)
- 2014: Eindevaluatie door de Plaatselijke Groep
- Jaarverslagen

De bevindingen staan in het volgend hoofdstuk:

Effecten van Leader Salland. Wat heeft Leader teweeg gebracht?

“Europa om de hoek Kijkdagen”

“Ons Kanaal”

3. Effecten van Leader Salland

Wat hebben de projecten en activiteiten vanuit Leader Salland teweeg gebracht? Is dat wat we beoogden voor de start van Leader Salland?

Indicatoren

In de bijlage staat een overzicht van de indicatoren met de streefwaarden (zoals die zijn opgenomen in het Ontwikkelingsplan Leader Salland) en de werkelijke, gerealiseerde waarden. De streefwaarden baseerden we op een beoogd EU-budget van 4 miljoen euro. Provincie Overijssel heeft bij de start van het programma in 2007 een EU budget van 1,8 miljoen euro toegezegd aan Salland. Desondanks zijn vrijwel alle streefwaarden gehaald of zelfs ruim gehaald. Dit komt omdat we naast het Leaderbudget ook andere financieringsbronnen gebruikten voor het realiseren van de Sallandse projecten. Hierdoor is uiteindelijk bijna 1 miljoen euro extra EU-bijdrage aan Sallandse projecten toegekend.

De totale investering door alle Sallandse projecten is 12,5 miljoen euro. **De vermenigvuldigingsfactor van het EU budget is 4,63. Dat is veel hoger dan van tevoren was beoogd (2,85).**

Er zijn in totaal 44 projecten gerealiseerd.

- Hiervan komen 8 projecten vanuit agrarische ondernemers, gericht op energieproductie, toerisme, streekproducten en zorg.
- Er zijn 13 projecten van ondernemers (agrarisch en MKB), gericht op nieuwe economische activiteiten, zoals de Sallandse Landbierbrouwerij, het Klompenatelier en Ivoor.
- Er zijn 9 projecten gericht op behoud en opwaarderen van het cultureel erfgoed, zoals het project Sallands Erf en Goed en Historische begraafplaatsen Overijssel.
- Er zijn 16 toeristische projecten uitgevoerd, zoals het Mountainbikenetwerk Salland en Infocentrum Den Nul.
- Er zijn 30 nieuwe en verbeterde basisvoorzieningen gerealiseerd, zoals Buurthuis Elshof, Sporthal Luttenberg, Omniveld Lettele en investering in duurzame energie bij sporthallen, zwembaden, basisscholen en dorpshuizen.

“Het snijden van de lijnen bij Omniveld Lettele”

Sociale en economische effecten

In 2011 heeft Mathijs van Druten, student Bestuurskunde van Saxion Hogeschool, onderzoek gedaan naar de sociale en economische effecten van Leaderprojecten in Overijssel. Hij enquêteerde 50 initiatiefnemers van Leaderprojecten en heeft 12 interviews afgenomen. Uit dit onderzoek blijkt dat Leaderprojecten het volgende opleveren:

- Nieuwe arbeidsplaatsen (gemiddelde toename van 1,5 fte per project)
- Extra vrijwilligers (gemiddelde toename van 9 vrijwilligers per project)
- Nieuwe activiteiten (gemiddelde toename van 4 activiteiten per project)
- Nieuwe bezoekers (gemiddelde toename van 117 bezoekers per project)
- 73% van projecten heeft een toename van omzet
- 59% van projecten heeft toename van werkgelegenheid
- 72% van projecten heeft toename van zakelijk netwerk
- Toename van betrokkenheid en sociale samenhang

“Hospice de Cirkel”

Evaluaties

We hielden in de periode 2007-2014 drie evaluaties.

2010 Midterm evaluatie

Zelfevaluatie door Plaatselijke Groep samen met Netwerk Platteland

- Soms heeft de Plaatselijke Groep moeite met besluitvorming. Soms worden discussies opnieuw gevoerd. Er zijn verschillende invalshoeken in de groep. Het is goed om de uitgangspunten van de Plaatselijke Groep aan te scherpen en opnieuw piketpalen te slaan.
- Beoordelen van projecten ‘op papier’ is lastig. Er is besloten om een projectenmarkt te introduceren, waar initiatiefnemers hun projecten kunnen toelichten.
- Het volgen van projecten in uitvoering kan beter. Aan elk project worden 2 PG-leden gekoppeld en zij onderhouden contact met het project. Dit verdient meer aandacht.
- Als een PG-lid betrokken is bij een project, dan stemt hij of zij niet mee bij de beoordeling van de aanvraag. Afsproken is dat het PG-lid de vergaderruimte dan verlaat.
- De Plaatselijke Groep wil meer netwerkbijeenkomsten organiseren.
- De groep is trots op:
 - Brede scala projecten die Salland op de kaart zetten
 - Er is veel op gang gebracht, veel initiatieven, veel bereikt, veel bottom up projecten
 - Geld is goed benut
 - Leader loopt iets voorop. Ontwikkelingen/projecten passen in gemeentelijk beleid, maar gemeente was er nog niet aan toegekomen.
- De Plaatselijke Groep wil na 2014 graag verder met Leader in Salland. Salland is een goede schaal. Misschien combinatie maken van Plaatselijke Groep met BGO en Aanjaagteam.

“Salland Cafés”

2012 Evaluatie proces en organisatie Leader Salland

Evaluatie door Plaatselijke Groep samen met studenten Ruben Toebes en Arthur Jansen (Plattelandswerkplaats)

- Plaatselijke Groep functioneert goed. PG-leden hebben zelf weinig projecten aangedragen. Dat was ook niet nodig, want er kwamen genoeg aanvragen binnen.
- RVO.nl controleert inhoudelijke en financiële voortgang van projecten.
- Het volgen van de projecten in uitvoering door PG leden kan beter. PG leden bezoeken de projecten bij opening/oplevering en PG vergadert op locatie van gerealiseerde projecten. Daarnaast zijn aan ieder project 2 PG-leden gekoppeld. Zij nemen jaarlijks contact op met de initiatiefnemer en koppelen de voortgang terug naar de groep. Dit gebeurt soms wel en soms niet.
- Organisatie van vergaderingen is uitstekend. Wel veel papieren rompslomp. Goede voorzitter en coördinator.
- Samenstelling van Plaatselijke Groep is goed, maar te weinig jongeren.
- Inbreng van PG-leden is wisselend. Sommigen zijn heel actief, anderen minder.
- Informatievoorziening vanuit provincie en RVO.nl naar Plaatselijke Groep kan beter. Plaatselijke Groep wil graag definitieve beschikkingen van alle projecten ontvangen en periodiek (voor elke PG-vergadering) een financieel overzicht met beschikte en gerealiseerde bedragen.
- Communicatie en netwerkbijeenkomsten zijn goed.
- Aan PG-leden is gevraagd wat zij de sterkste en zwakste projecten vinden. Dit laat geen eenduidig beeld zien.
- Leaderbijdrage per project kan in de toekomst lager en private bijdrage hoger. Dat werkt als een filter. Sterke projecten met groot draagvlak gaan door.
- Rol Plaatselijke Groep als budget op is: meedenken en meehelpen om andere financiering te vinden voor Leaderwaardige projecten. Lukt dat niet, dan blijft project op de plank liggen tot er weer budget beschikbaar is.
- Toekomst: opstellen functieprofiel en competenties voor PG-leden. Alle projecten toetsen op people, planet en profit. Dit opnemen in nieuwe ontwikkelingsplan.
- Sterke punten van Leader: het levert kleinschalige, streekgerichte projecten, burgerinitiatieven, innovatieve ideeën, energie op. Versterkt leefbaarheid, betrokkenheid, kennis en kunde.
- Zwakke punten van Leader: administratieve rompslomp voor initiatiefnemers. In toekomst betere monitoring en informatievoorziening tussen Plaatselijke Groep, provincie en RVO.nl.

2014 Eindevaluatie

Door Plaatselijke Groep Leader Salland

- Plaatselijke Groep functioneert goed, maar soms wordt er teruggekomen op eerder ingenomen standpunten. Komt ook door gemengde groep. Volgen van projecten in uitvoering kan beter.
- Samenwerking met provincie is uitstekend. Europaloket is toegankelijk, praktisch en oplossingsgericht.
- Er is regelmatig ‘Leader Overijssel overleg’ met mensen van provincie, RVO.nl en de Leadercoördinatoren. Daardoor is de onderlinge communicatie sterk verbeterd.
- Plaatselijke Groep vervult bredere functie: niet alleen beoordelen van Leaderprojecten, maar ook andere projecten (duurzame energie, sociale kwaliteit).
- Er zijn kwalitatief sterke projecten gerealiseerd.
- De schaal van het gebied is goed (Salland). Wel over de grenzen kijken voor samenwerking.
- Communicatie in pers kan altijd beter.
- Werken volgens Leadermethode heeft meerwaarde voor het gebied: Leader helpt spontane of lang gekoesterde wensen realiseren. Het zorgt voor een vermenigvuldigingsfactor, wakkert meerdere zaken aan. De Kracht van Salland is vanuit Leader ontstaan. Door Leader is een hecht en levendig netwerk in Salland ontstaan. Leader zorgt voor versnelling. De overheid faciliteert.
- Toekomstige thema's: zorg, vergrijzing, glasvezel, leefbaarheid, water, leegstaande agrarische bebouwing, hoe jongeren in de kernen kunnen helpen aan de leefbaarheid.
- Minder regels en bureaucratie: zoals Korte klappen commissie Broekland. Doorpakken zonder poespas.
- Welke taken en rollen zou Plaatselijke Groep moeten hebben: gevoelige zintuigen, ruiken, voelen, proeven, verzamelen, ondersteunen, netwerken, aanjagen en uit (laten) voeren.

**“Promokar van
Met Salland de boer op!”**

4. Financiële tabel

In 2007 hebben we het Ontwikkelingsplan 2007-2013 opgesteld. Het was onze ambitie om 53 projecten te realiseren met een experimenteel, multisectoraal karakter, die bottom up tot stand zijn gekomen. Hiervoor hebben we een EU-budget gevraagd van 4 miljoen Euro. De provincie heeft in 2007 een EU-budget van 1,8 miljoen Euro toegekend voor de uitvoering van ons Ontwikkelingsplan.

Oorspronkelijk budget Leader Salland (2007)

	Totaal	EU	Provincie	Gemeenten, waterschappen, rijk	Privaat
Beoogd budget (Ontwikkelingsplan Leader Salland 2007)	11.400.000	4.000.000	2.000.000	2.000.000	3.400.000 (30%)
Beschikt budget Leader Salland (Beschikbaar gesteld aan Leader Salland)	5.130.000	1.800.000	900.000	900.000	1.530.000 (30%)

Met dit (beschikte) budget zijn 25 Leader projecten in Salland van start gegaan. Daarnaast hebben we in de loop van de periode gebruik gemaakt van andere subsidieregelingen (voor duurzame energie, Sociaal kapitaal en erfgoed). Hierdoor konden nog 19 nieuwe projecten van start gaan. In totaal zijn 44 projecten gerealiseerd. Hierdoor was totale investering ongeveer 12,5 miljoen Euro. Dat is uiteindelijk méér dan we voor de start van het programma hadden beoogd. Dit komt door een hogere EU bijdrage (in werkelijkheid 2,7 miljoen euro in plaats van 1,8 miljoen euro), maar vooral óók door een grotere private investering. Deze was maar liefst 5,4 miljoen Euro. Dat is 43% van de totale kosten.

Werkelijk budget Leader Salland (2014)

Beschikt aan projecten

	Totaal	EU	Provincie	Gemeenten, waterschappen, rijk	Privaat
Werkelijk budget Leader Salland (POP as 4)	7.084.484	1.918.106	1.571.321	1.494.858	2.100.199
Duurzame energie Salland (POP 311b en 321b)	3.523.649	759.655	357.471	348.813	2.057.710
Regeling Sociaal kapitaal en erfgoed	1.844.581		375.166	242.903	1.230.765
TOTAAL	12.452.714	2.677.761	2.303.958	2.086.574	5.388.674 (43%)

Dit zijn de beschikte bedragen, dus de bedragen die zijn toegekend aan de projecten in Salland. Op dit moment zijn er nog projecten in uitvoering. De werkelijke investering kan afwijken van de beschikte bedragen.

5. Samenvatting

In 2007 hebben we het Ontwikkelingsplan 2007-2013 opgesteld. Het was onze ambitie om 53 projecten te realiseren met een experimenteel, multisectoraal karakter die bottom up tot stand komen. Hiervoor vroegen we een EU-budget van 4 miljoen euro.

De provincie heeft een EU-budget van 1,8 miljoen Euro toegekend voor de uitvoering van ons Ontwikkelingsplan. Na ruim 2 jaar waren 25 Leaderprojecten in Salland van start gegaan. Die projecten zorgden voor veel energie, reuring, vernieuwing en inspiratie in Salland. De gang zat er goed in, maar het Leaderbudget was op. We hebben vervolgens allerlei acties gedaan: pleidooi schrijven, presentaties geven, manifest opstellen, filmpjes maken, ... kortom allerlei acties om ons verhaal te vertellen en om de resultaten van Leader te laten zien. Dat heeft gewerkt.

De provincie heeft extra budget beschikbaar gesteld voor Leader in Overijssel en andere subsidieregelingen (voor duurzame energie en Sociaal kapitaal) via de Leadergroepen laten uitvoeren. Hierdoor konden nog 19 nieuwe projecten van start gaan.

Uiteindelijk is de totale investering ongeveer 12,5 miljoen euro, met een EU-budget van 2,7 miljoen euro. De totale investering is méér dan we aan het begin van de periode beoogden. Ook de private bijdrage is een stuk hoger dan we in 2007 hadden voorzien (43% van de totale kosten), ondanks de economische crisis. In werkelijkheid is de private bijdrage nóg een stuk hoger, omdat veel vrijwilligersuren (die je op waarde kan zetten) niet in de begroting zijn meegenomen.

In totaal zijn 44 projecten gerealiseerd, zoals basisvoorzieningen op het platteland, toeristische activiteiten, nieuwe bedrijvigheid, dorpsvernieuwing, behoud erfgoed en projecten gericht op duurzame energie. Dit zijn initiatieven vanuit bewoners, ondernemers, verenigingen, stichtingen, ... in Salland. Ze zijn allemaal bottom up tot stand gekomen en hebben draagvlak vanuit de samenleving. De ene is wat meer vernieuwend en multisectoraal dan de andere, maar allemaal hebben ze bijgedragen aan de leefbaarheid en economie van Salland. We hebben ons best gedaan om goede projecten in Salland te selecteren. Oordeel zelf! Het verhaal van deze projecten is te zien op www.dekrachtvansalland.nl.

Naast deze projecten hebben we geprobeerd om het netwerk in Salland te versterken. Met als doel om kennis en ervaring met elkaar te delen. Hiervoor hebben we netwerkbijeenkomsten, cursussen en excursies georganiseerd. Dit doen we onder de naam 'De Kracht van Salland'. We merken dat hier veel behoefte aan is. Daarom organiseren we vier keer per jaar een Salland Café, waar steeds zo'n 50 à 70 Sallanders aan meedoen.

Het huidige Leaderprogramma loopt af. Met ons krachtige netwerk als fundament staan we op scherp voor de volgende fase: Leader 3. Op naar 2020!

“Salland Landbier Brouwerij”

Overzicht van de uitgevoerde en in uitvoering zijnde projecten

Soort project	Streefwaarde volgens Ontwikkelingsplan Leader Salland *	Realisatie 2007 t/m 2014
	Aantal projecten	Aantal projecten
Leader (As 4 van POP)	53	25
Andere financieringsbron (met advies van Plaatselijke Groep):		
1. Duurzame energie bij basisvoorzieningen (POP311b)	0	10
2. Duurzame energie bij agrarische ondernemingen (POP311b)	0	3
3. Sociale kwaliteit initiatieven van onderop (provincie Overijssel)	0	5
4. Cultureel Erfgoed (provincie Overijssel)	0	1
Totaal aantal projecten	53	44

* De streefwaarden zijn gebaseerd op een beoogd EU-budget van 4 miljoen euro voor Leader Salland (zie Ontwikkelingsplan Leader Salland). Bij de start van het programma is aan Leader Salland een EU-budget van 1,8 miljoen euro toegekend. Dat is de helft van het beoogde budget, waarop alle streefwaarden zijn gebaseerd.

In werkelijkheid is een EU-bijdrage van 2,7 miljoen euro beschikbaar aan Sallandse Leader/POP projecten. Dit komt door extra beschikbaar gesteld budget voor Leader en duurzame energie (Health Check gelden POP 311b en POP 321b). Dat is ongeveer tweederde van het beoogde budget. Hiermee zijn in totaal 44 projecten gerealiseerd.

Indicatoren en streefwaarden (Hoofdstuk 4 Ontwikkelingsplan)	Streefwaarde in de Plaatselijke Strategie (gehele periode 2007-2013)	Realisatie cumulatief t/m 2014
EU budget Leader Salland	4 miljoen euro	2,69 miljoen euro
Aantal gerealiseerde projecten (totaal)	53	44
Vermenigvuldigingsfactor (totale investering t.o.v. EU budget)	2,85	4,63
Aantal projecten dat aansluit bij as 1 (landbouw)	5	8
aantal projecten dat aansluit bij as 2 (natuur, landschap, water)	0	2
Aantal projecten dat aansluit bij as 3 (verbreding plattelandseconomie en leefbaarheid platteland)	40	44
Aantal samenwerkingsprojecten (maatregel 421)	8	2
Aantal projecten Beheer Plaatselijke Groep (maatregel 431)	6	1
Aantal projecten van agrariërs gericht op diversificatie naar niet-agrarische bedrijfsactiviteiten (maatregel 311 en 311b)	10	8
Aantal nieuwe en verbeterde micro onderneming (maatregel 312)	8	13
Aantal toeristische activiteiten (maatregel 313)	15	16
Aantal km nieuwe toeristische infrastructuur	5	7
Aantal km verbeterde toeristische infrastructuur	5	117
Nieuwe en verbetering van basisvoorzieningen op platteland (maatregel 321 en 321bb)	12	30
Dorpsvernieuwing, aantal kernen (maatregel 322)	8	8
Behoud en opwaarderen erfgoed, aantal projecten (maatregel 323)	6	9

Alle streefwaarden zijn (ruim) gehaald, zeker als dit wordt gecorrigeerd voor het werkelijke budget (namelijk 2,7 miljoen euro in plaats van beoogde budget van 4 miljoen euro).

Streefwaarde niet gehaald:

* Aantal samenwerkingsprojecten.

Plaatselijke Groep Leader Salland heeft gekozen voor één budget voor alle projecten, zowel voor samenwerking als voor 'reguliere' Leaderprojecten.

Naast deze twee samenwerkingsprojecten verrichtte de Plaatselijke Groep veel inspanningen op gebied van samenwerking met andere Leadergebieden (provinciaal, landelijk, internationaal). Zie samenwerking.

* Aantal projecten Beheer Plaatselijke Groep / Aantal projecten 'dynamisering'

Plaatselijke Groep heeft 1 project 'Functioneringskosten Plaatselijke Groep'. Het is niet nodig om dit op te splitsen in aparte projecten. Hieronder vallen alle activiteiten die worden gedaan op gebied van communicatie, dynamisering, vakkundigheidsbevordering. Zie Proces en organisatie.

Samenstelling Plaatselijke Groep

Op dit moment heeft de Plaatselijke Groep 23 leden. Volgens de regels mag hoogstens 50% van de leden vertegenwoordiger van een overheidsorganisatie zijn.

In onze Plaatselijke Groep is 24% van de stemgerechtigde leden een vertegenwoordiger vanuit een overheidsorganisatie.

Naast de stemgerechtigde leden zijn er ook adviseurs en onafhankelijke leden. De adviseurs vanuit de gemeente zijn alleen stemgerechtigd als de wethouders niet aanwezig kunnen zijn (dus plaatsvervangend). Als alle leden worden meegerekend, dan is 39% van de leden werkzaam bij / vertegenwoordiger van een overheidsorganisatie.

Leden Plaatselijke Groep Leader Salland per 31 dec 2014

Naam lid	Organisatie	Rol	Vanaf (datum)
Cor van den Berg	Voorzitter	Onafhankelijk	sept 2007
Wim Odé	Stichting Recreatie Deventer Buiten	Stemgerechtigd	sept 2007
Thea Huisman	Salland Marketing	Stemgerechtigd	sept 2007
Goos Lier	Saxion Hogeschool	Stemgerechtigd	sept 2007
Jawin Klein Hegeman	LTO Salland	Stemgerechtigd	sept 2013
Willemien Schoneveld	OVKK	Stemgerechtigd	juni 2012
Jaap Tijs	Vrijwilliger, water	Stemgerechtigd	juli 2010
Gerard Schrijver	Vrijwilliger, bedrijfseconomie en cultuur	Stemgerechtigd	juli 2009
Arnold Geerdink	Plaatselijke Belang Heeten	Stemgerechtigd	mei 2008
Bibi Kleine Schaars-Kok	Horeca ondernemer	Stemgerechtigd	mrt 2009
Jorien Kranendijk	Plaatselijk Belang Herxen	Stemgerechtigd	mrt 2009
Anneloes van der Kolk	Windesheim Hogeschool, jongeren, PB Wijhe	Stemgerechtigd	feb 2014
Gerard Willemsen	ANV Groen Salland	Stemgerechtigd	feb 2014
Josien in 't Hof	Kunstenlab Deventer	Stemgerechtigd	dec 2010
Wimjan van der Heijden	Waterschap Groot Salland	Stemgerechtigd	okt 2010
Wout Wagenmans	Wethouder gemeente Raalte	Stemgerechtigd	sept 2014
Frits Rorink	Wethouder gemeente Deventer	Stemgerechtigd	sept 2014
Herman Engberink	Wethouder gemeente Olst-Wijhe	Stemgerechtigd	sept 2014
Lianne Arling	Gemeente Olst-Wijhe	Adviseur	jan 2009
Birgitte Keijzer	Gemeente Raalte	Adviseur	juni 2010
Jan Heutinck	Gemeente Deventer	Adviseur	feb 2011
Tonny Selles	Provincie Overijssel	Adviseur	feb 2014
Mireille Groot Koerkamp	Coördinator Leader Salland	Onafhankelijk	mrt 2008

Voormalige PG-leden

De Plaatselijke Groep verandert voortdurend van samenstelling. Dat blijkt uit deze lijst met 32 oud PG-leden.

Naam lid	Organisatie	Rol	Van (datum)	Tot (datum)
Rob te Wierik	Zelfstandig ondernemer	Stemgerechtigd	sept 2007	maart 2009
Nico Beukema	Zelfstandig ondernemer	Stemgerechtigd	sept 2007	sept 2010
Dominique Doedens	Zelfstandig ondernemer	Stemgerechtigd	sept 2007	feb 2008
Marc Rothengatter	Zelfstandig ondernemer	Stemgerechtigd	sept 2007	feb 2008
Chiel de Bruijne	Zelfstandig ondernemer	Stemgerechtigd	sept 2007	feb 2008
Angeliek Huisman	Kulturhus	Stemgerechtigd	sept 2007	okt 2009
Gerrit Tuten	LTO Salland	Stemgerechtigd	sept 2007	feb 2010
Mieke Conijn	Kunstenlab	Stemgerechtigd	sept 2007	mei 2009
Riet Kleverkamp	LTO Salland	Stemgerechtigd	sept 2007	april 2011
Gosse Hiemstra	Wethouder gem Deventer	Stemgerechtigd	sept 2007	april 2010
Mireille Groot Koerkamp*	Jongeren, festival	Stemgerechtigd	sept 2007	feb 2008
Martin Overmars *	Rabobank	Stemgerechtigd	sept 2007	okt 2010
Jaap Tijs *	Waterschap Groot Salland	Adviseur	sept 2007	april 2010
Bert Groot	Gemeente Deventer	Adviseur	sept 2007	april 2008
Erik Bijsterbosch	gemeente Deventer	Adviseur	april 2008	okt 2009
Remco Visser	gemeente Deventer	Adviseur	dec 2009	feb 2011
Sylvie Uenk	Gemeente Raalte	Adviseur	sept 2007	juni 2008
Anky Biemans	Gemeente Raalte	Adviseur	juni 2008	maart 2009
Gerard Schrijver *	Gemeente Raalte	Adviseur	sept 2008	juli 2009
Allard Borst	Gemeente Raalte	Adviseur	juli 2009	juni 2010
Hans van Vliet	Gemeente Olst Wijhe	Adviseur	sept 2007	jan 2009
Paul Louwerse	Provincie Overijssel	Adviseur	sept 2007	mei 2009
Louis Oosterink	Provincie Overijssel	Adviseur	sept 2009	juli 2010
Marian Volkers	Provincie Overijssel	Secretaris	sept 2007	feb 2008
Karola Schröder	Zelfstandig ondernemer	Secretaris (tijdelijk)	dec 2009	mei 2010
Jan Uitslag	Provincie Overijssel	Adviseur	juli 2010	sept 2012
Martin Overmars	Vrijwilliger, financieel	Stemgerechtigd	okt 2010	juni 2012
Ben Haarman	Wethouder gemeente Raalte	Stemgerechtigd	sept 2007	april 2013
Rob Klein Langevelsloo	LTO en Overijssels Agrarische Jongeren Kontakt	Stemgerechtigd	sept 2007	sept 2013
John Reimert	LTO Salland	Stemgerechtigd	feb 2010	sept 2013
Marco Swart	Wethouder gemeente Deventer	Stemgerechtigd	april 2010	sept 2014
Jacques van Loevezijn	Wethouder gemeente Raalte	Stemgerechtigd	april 2013	sept 2014

* van organisatie / functie veranderd

Jaaroverzicht:

2008

- PG Leader Salland gaat voortvarend van start.
- Er worden veel intakegesprekken gevoerd, projectideeën besproken, aanvragen ingediend.
- Op 1 december 2008 is bijna de helft van het budget voor Leader Salland beschikbaar aan projecten. De Plaatselijke Groep verwacht dat het totale budget over een jaar volledig is beschikbaar. De Plaatselijke Groep vraagt om extra budget over te hevelen naar Salland.

2009

- PG Leader Salland organiseert samen met Plattelandswerkplaats Salland (Saxion Hogeschool) een netwerkbijeenkomst over landbouw en zorg.
- Zes Leadergroepen in Overijssel organiseren bijeenkomst in Vilsteren over samenwerkingsprojecten.
- Uitwisseling met Leadergroepen West Twente en Flevoland.
- Leader Salland en Leader Noordoost Twente 'winnen' een luchtballonvaart, aangezien deze twee Leadergebieden het meest voortvarend van start zijn gegaan.
- Pleidooi Leader Salland aanbieden aan gedeputeerde provincie Overijssel.

2010

- Provincie stelt extra budget voor Leader in Overijssel beschikbaar.
- Leader Salland organiseert met Leader Noordoost Overijssel, West Twente en Zuid Twente de cursus 'Van idee naar project'. Cursus bestaat uit 6 avonden. In totaal 55 deelnemers. Cursus is bedoeld voor initiatiefnemers die mogelijk een Leaderaanvraag willen indienen. Gericht op uitwerken van idee naar projectplan. Niet alleen gericht op Leaderaanvraag, ook op andere financieringsmogelijkheden.
- Campagne 'Leader mag niet stoppen'. Brief vanuit 6 Leadergebieden aangeboden aan Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. De 6 Leadergebieden van Overijssel vragen gezamenlijk extra Leaderbudget.
- Leader Salland organiseert een grote netwerkbijeenkomst. De bijeenkomst bestaat uit een 'open huis' bij diverse Leaderprojecten en een netwerkmarkt met vrijwel alle Leaderprojecten in Salland en workshops. Geschat aantal bezoekers is 50 (open huis) en meer dan 100 (netwerkmarkt).
- Midterm evaluatie: De Plaatselijke Groep werkt de zelfevaluatie verder uit. De Plaatselijke Groep neemt standpunt in over rol in de toekomst. Als het budget op is, fungeert de Plaatselijke Groep als adviesgroep (andere financiering zoeken en inhoudelijk advies). Na 2013 wil de Plaatselijke Groep verder met Leader in Salland.
- Plaatselijke Groep maakt afspraak met andere Leadergebieden in Overijssel om een kwalitatief onderzoek te doen naar de effecten van Leader. Onderzoek gaat begin 2011 van start.
- Leadercoördinator woont bijeenkomst Steeringcommittee Leader (DG Agri) bij in Brussel. (12 nov). DG Agri is geïnteresseerd in werkwijze Leader Overijssel en onderzoek dat in 2011 van start gaat.

2011

- Onderzoek naar sociale en economische effecten van Leaderprojecten in Overijssel.
- De 31 Leadergebieden in Nederland schrijven een gezamenlijk Manifest. Leadergebieden pleiten voor behoud van Leaderaanpak na 2013.
- Er worden 8 filmpjes gemaakt van Leaderprojecten (landelijk), om Leader zichtbaar te maken voor een breed publiek. Twee filmpjes zijn van Leader Salland. Zie Youtube Netwerkplatteland #Leaderprojecten.
- Leader Salland, Stichting Recreatie Deventer Buiten, IJssellandschap en Volksuniversiteit Aventus organiseren de cursus 'Leer mij Salland kennen'. De cursus bestaat uit 6 avonden en excursie. Het gaat over geschiedenis, geologie, sociologie, dorpsgemeenschappen en Leader, landbouw, economie, religie, politiek, kunst, cultuur en streektaal in Salland en is bedoeld voor inwoners van Salland.
- Leader Salland en Sallands Bureau voor Toerisme organiseren een werkatelier 'De smaak van Salland'. Voor producenten van streekproducten en koks/eigenaren van restaurants in Salland. Doel: streekproducten in Salland op de kaart zetten.
- Leader coördinator geeft werkcollege aan Saxion Hogeschool over Leader en burgerinitiatieven.

2012

- Zes Overijsselse Leadergebieden spreken in tijdens Provinciale Staten-commissiedag en bieden Manifest aan.
- Werkbezoek Europarlementariër Esther de Lange in Salland, georganiseerd door LTO Salland en Leader Salland. Presentaties over Leader Salland en toekomst GLB.
- Presentatie over Leader Salland op bijeenkomst VVD Olst-Wijhe
- Twee studenten (Saxion, Plattelandswerkplaats) ronden evaluatie van Leader Salland af (organisatie, proces). Op 27 juni houden zij hun eindpresentatie in het stadhuis van Deventer. Naar aanleiding van presentatie wordt met leden van de Plaatselijke Groep en afgevaardigden van gemeenten, waterschap en provincie gediscussieerd over de aanbevelingen en toekomst Leader.
- Leadercoördinator geeft in Leuven workshop en lezing over 'Rol Plaatselijke Groep als Leaderbudget op is'. In kader van samenwerking, kennisoverdracht en leren van elkaar.
- SP fractie Provinciale Staten komt op werkbezoek in Salland. Doel: informatie over Leader, resultaten en werkwijze. Het bezoek dient ter voorbereiding op de Staten-commissievergadering van 28 november. SP agenda 'Toekomst Leader en Manifest' voor deze vergadering.
- Bijeenkomst van Leader Overijssel op 7 november. Doel: laten zien van resultaten van Leader in Overijssel en nadenken over toekomst Leader na 2013.
- Film over 6 Leaderprojecten in Overijssel zie Youtube #Leader Overijssel
- Overleg met fracties Provinciale Staten over meerwaarde en toekomst van Leader

2013

- De Plaatselijke Groep houdt samen met Sallandse gemeenten en waterschappen 50 interviews met allerlei Sallanders. Van huisarts, kapper, actieve vrijwilliger, boerin, makelaar, journalist, jonge ondernemer, nieuwkomer, jongere, dominee tot politieagent. Deze interviews worden gedaan in het kader van 'De Kracht van Salland'. Doel van de interviews: Waar zit de kracht en energie van Salland? Waar loopt het vast?
- Voortbouwend op de uitkomsten van deze interviews organiseert de Plaatselijke Groep twee grote netwerkbijeenkomsten onder de naam 'De Kracht van Salland'. Deze bijeenkomsten, op 7 februari en 8 maart, zijn openbaar toegankelijk. Er komen 60 à 70 deelnemers per bijeenkomst. Het is een zeer gevarieerd publiek, bestaande uit bewoners, ondernemers, vertegenwoordigers van dorpsbelangenorganisaties, verenigingen, stichting, overheden, onderwijs, etc.
- De Plaatselijke Groep organiseert het eerste 'Salland Café'. Salland Café is een netwerkbijeenkomst met korte presentaties van ondernemende Sallanders over uiteenlopende onderwerpen (mix), steeds op een andere locatie in Salland. Eerste Salland Café is in Luttenberg met presentaties over dorpsmarketing, nieuwe aanpak voor de ouderenzorg en de nieuwe koers van Laarman (museum over voedselproductie).

2014

- Communicatie De Kracht van Salland: huisstijl ontwikkeld, flyer gemaakt, etc.
- Organisatie Europa om de Hoek Kijkdagen op 9 en 10 mei. Zes Leaderprojecten uit Salland doen mee. Ontvangst gedeputeerde Maij. Grote PR campagne.
- Organisatie Krachttoer Salland op 6 juni, vanuit Plaatselijke Groep Leader Salland samen met Stimuland. Zo'n 90 deelnemers (initiatiefnemers uit heel Overijssel) bezoeken de hele dag (Leader en andere) projecten in Salland. Doel: inspiratie opdoen en leren van elkaar. Over burgerkracht en creatieve ideeën om geld in te zamelen.
- Organisatie informatiebijeenkomst op 1 juli voor raadsleden, wethouders van gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte en bestuurders van waterschappen Groot Salland en Rijn en IJssel over resultaten van Leader en De Kracht van Salland.
- 1 oktober 2014 presentatie ontwikkelingen Leader aan raadsforum, gemeenteraad Deventer
- Eindevaluatie Leader Salland en afronding programma.

MANIFEST

VAN NEDERLANDSE PLATTELANDSGEBIEDEN

Samen energiegedreven bouwen aan ons platteland!

De geldgedreven jaren liggen achter ons: tijd voor een nieuwe aanpak.

Burgers, ondernemers, agrariërs en maatschappelijke organisaties dagen politieke partijen uit zich in te zetten voor topkwaliteit van ons platteland. Dus een platteland waarin het goed boeren, wonen, werken en recreëren is en landschap en natuur tot hun recht komen.

In ons land is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de ontwikkeling van ons platteland. Het resultaat mag er zijn! Lokale uitdagingen zijn vanuit de gebieden zelf opgepakt via lokale ontwikkelingsstrategieën en door lokale actoren. Maatschappelijke en private energie op gebiedsniveau is effectief benut, een bottom-up aanpak die blijkt te werken!

Het Europese LEADER-programma was 20 jaar lang een belangrijke katalysator om deze ontwikkeling op gang te brengen. Dit is geen constatering die alleen weerklinkt uit de Hollandse polder, maar die wordt gehoord in alle plattelandsgebieden in Europa.

Bezuinigingsopgaven domineren op dit moment de beleidsdiscussies over de toekomst van ons platteland. We zien een terugtrekkende overheid en aanzienlijk minder beschikbare middelen. 'De bal' komt bij de streek te liggen en daar moet de ontwikkeling van het platteland verder worden opgepakt.

De afgelopen 20 jaar is er een goede basis gelegd voor samenwerking tussen overheden en maatschappelijke organisaties. Ook is er samen geïnvesteerd in talloze initiatieven passend bij de culturele eigenheid van de streek. Er is daarmee een eigen verantwoordelijkheid wakker gemaakt die nu maakt dat de streek de handschoen op wil pakken.

Wij als Nederlandse plattelandsgebieden hebben een strategie voor ogen die past bij deze nieuwe uitdaging. Deze strategie is gebaseerd op Energie, Eigen verantwoordelijkheid, Efficiency en effectiviteit.

Energie is er bij plattlandsbewoners om verandering teweeg te brengen in de eigen leefomgeving en dat 'van onderop' te doen. Er is veel direct beschikbare inspiratie en enthousiasme. Een groeiend aantal (dynamische) netwerken en gemeenschappen is actief en benut de sociale media intensief.

Eigen verantwoordelijkheid willen de overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties graag nemen. Hoe dichter initiatief en uitvoering bij elkaar liggen, hoe duurzamer het resultaat. Het vergroot betrokkenheid, inzet en continuïteit. Voorwaarde is dat overheden taken en bevoegdheden helder afbakenen en gedelegeerde bevoegdheden ook écht delegeren.

Efficiency en effectiviteit is alleen mogelijk wanneer plattlandsgebieden zelf het voortouw hebben. Er kan zo meer samenhang worden gebracht in de inhoud en middelen door dit in het gebied te bundelen én uit te voeren. Door een juiste afbakening van bevoegdheden kunnen lijntjes kort zijn en spelregels eenvoudig. Door publiek-private samenwerking komt er meer creativiteit in het samenbrengen van middelen en initiatieven. Waar zijn al die vergaderingen voor nodig? Een dynamische netwerkbenadering volstaat veelal: wie heb je waarvoor wanneer nodig?

De drie E's gaan uit van een omslag in werken. De omslag die wij voorstaan richt zich op 'energiegedreven' werken in plaats van 'geldgestuurd'. Oftewel: waar er voorheen goede projecten bij beschikbare en geormerkte middelen werden gezocht, gaat het gebied nu middelen zoeken bij initiatieven die bijdragen aan een gedeelde visie. Dit willen de plattlandsgebieden zelf én 'van onderop' doen.

Wij roepen alle bestuurders, beleidsmakers, volksvertegenwoordigers, agrariërs, ondernemers, maatschappelijke organisaties, stedelingen en plattelanders op energie te steken in een streekeigen ontwikkeling van het Nederlands platteland!

En daarom:

- gebruik te maken van onze ervaring met integrale gebiedsontwikkeling, zeker met het oog op een gedegen voorbereiding op nieuwe EU-programma's na 2013.
- regionale publiek-private samenwerking te blijven stimuleren en te faciliteren;
- te zorgen voor een juiste afbakening van taken en verantwoordelijkheden en een helder mandaat voor de streek. Dat maakt dat de middelen niet door ingewikkelde en lange procedures onbereikbaar worden voor initiatiefnemers en de energie achter het idee uitdooft.

De tekst van het manifest is tot stand gekomen in samenwerking met alle LEADERgebieden in Nederland.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de LEADER-coördinator van het LEADER-gebied in uw regio.

Contactgegevens: www.netwerkplatteland.nl/manifestplattlandsgebieden

Kijk ook op de LinkedIngroep LEADERcoördinatoren.

Gebruik op twitter #pvdt

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europe investeert in zijn platteland

